

ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยปีที่ 1 โรงเรียนขามป้อมประชานุกูล จังหวัดขอนแก่น

THE EFFECTS OF PROJECT APPROACH ON SOCIAL BEHAVIOR AND SOCIAL DEVELOPMENT OF YEAR 1 PRESCHOOLERS IN KAMPOM PRACHANUGOON SCHOOL IN KHON KAEN PROVINCE

แก้วตา กัณหาชนะ*

ดร.อังคณา ตุงคะสมิต**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 2) ศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน 15 คน ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนขามป้อมประชานุกูล อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัย แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย บันทึกผลหลังการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 3 วงจรปฏิบัติการ คือวงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 1-5 วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 6-13 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 14-18 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนด้วยตนเองโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้งหมด 18 แผน รวม 18 ชั่วโมง แบ่งเป็น 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 18 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลปฏิบัติการ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย บันทึกผลหลังการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการทดสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการท้ายวงจรที่ 1-3 ปรากฏผลดังนี้

1) นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมด้านสังคม (วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การแบ่งปันสิ่งของ) มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม คือ 11.50 15.46 17.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 63.92 85.88 97.92 2) พัฒนาการด้านสังคมของนักเรียน (เก็บสิ่งของเข้าที่ได้ เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แบ่งสิ่งของให้ผู้อื่นได้) มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม คือ 7.17 7.86 8.60 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 79.75

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์แบบโครงการ พฤติกรรมด้านสังคม พัฒนาการด้านสังคม เด็กปฐมวัย

Keywords : Project Approach, Social Behavior, Social Development, Preschoolers

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (วิชาเฉพาะสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน(วิชาเฉพาะสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

87.33 95.55 กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

ABSTRACT

The purposes of the present research were 1) to study the preschoolers' social behavior after participating in the learning activities entitled "Bananas in Our Village," and 2) to study the preschoolers' social development. The activities were so planned that the children achieved a social development and behavior levels of 80% or better. The target group consisted of 15 1st-year preschoolers in Ban Kampom Prachanugoon School in Ban Had District, Khon Kaen Province. The study was an action research in procedure and the research tools used for the study consisted of project-based learning activity plans, a preschoolers' social behavior observation form, and a preschoolers' social development evaluation form. The collected data were analyzed by means of arithmetic mean and percentage.

The findings showed that the children had made a mean social behavior score of 97.92% and their mean social development score was at 95.55%. Both scores were significantly higher than the prescribe criteria of 80% or better for both aspects.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มุ่งเน้นพัฒนาคนเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายควรให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการให้การศึกษาแก่บุคคล เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ซึ่งการพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญของงานของบุคคลและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และ จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษากับเด็กปฐมวัยมาก ดังจะเห็นได้จากสถานศึกษาสำหรับเด็กเล็กทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การให้ความสำคัญกับการจัด

หลักสูตรปฐมวัยศึกษา ก่อนเด็กจะอายุถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ก็เนื่องจากอิทธิพลความเชื่อที่ว่า ถ้าหากเด็กได้เรียนรู้ทางวิชาการมากเท่าไร ก็จะเป็นเครื่องประกันความสำเร็จของการเรียนในโรงเรียนภายหลังมากขึ้นเท่านั้น พลาโตและอริสโตเติล (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 9) เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน ทั้งสองคนเชื่อว่า มนุษย์มีพื้นฐานของการเป็นคนดี การศึกษาควรให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านร่างกาย และจิตใจ สังคม ควรประกอบด้วยคนดีที่ปฏิบัติตามกฎที่ดี ปัญหาพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน และเด็กๆ ทุกคนในชั้นเรียน การที่เด็กได้เข้ามาเรียนและมีวุฒิภาวะต่างกัน วัยต่างกันวุฒิภาวะก็ต่างกันด้วย สิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวหรือทางโรงเรียน ควรจัดให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม

โรงเรียนขามป้อมประชานุกูล อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบปัญหาเด็กปฐมวัยในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เรื่องระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน และการรู้จักแบ่งปัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น กับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-4 ปี เด็กมี

ความแตกต่างด้านวัย ความพร้อม วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล การแสดงพฤติกรรมเด็กวัยนี้จะสนใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบผู้อื่น โดยจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (วโร เพ็งสวัสดิ์. 2544 : 58) ดังนั้นพฤติกรรมด้านสังคมที่แสดงออกในเรื่อง วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม และการรู้จักแบ่งปัน ยังไม่เหมาะสม ผู้วิจัย จึงหาวิธีการที่จะนำมาแก้ไขพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมให้ดีขึ้น จึงได้เลือกวิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) มาใช้ซึ่งจะสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้ แรงจูงใจจะมีผลต่อความเอาใจใส่ ความกระตือรือร้นและความอดทนในการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาได้ (ทศนา แหมมณี. 2548:139) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญคือนักการศึกษากลุ่มพิพัฒนิยม (Progressive) จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (Edwards. Gandini and Forman. 1993: 159 -169) ได้นำแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาใช้อย่างมาก เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีอิสระ ดิวอี้ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำและมีประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างอิสระ ได้มีโอกาส ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ ของเพียเจต์ (Jean Piaget) (Katz and Chard. 1994; DuCarme. 1993; Edward; Gandini and Forman. 1993) ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของเด็กดังได้กล่าวมาข้างต้น ถือว่าเป็นแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมและการเตรียมการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็ก โดยส่งเสริมการวางแผน ค้นคว้า ทดลอง การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาร่วมกัน ดังเช่น แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ วัฒนา มัคคสมัน (2550:38) ได้กล่าวว่า เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกไปใน

รายละเอียดของเรื่องนั้นๆ จนพบคำตอบที่ต้องการและเรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่ศึกษาก็เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษานั้นโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น จิรภรณ์ วสุวัต (2540 : 7) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลุ่มลึกในหัวข้อที่ตนสนใจด้วยการบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน วิธีนี้จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายรวมทั้งยังเน้นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยืดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา มัคคสมัน (2539 :121) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการสอนโดยการใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งพฤติกรรมด้านสังคม และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กที่เป็นปัญหามาก เห็นได้จากการประเมิน 3 ด้านคือ วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การรู้จักแบ่งปัน และพัฒนาการด้านสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาปรับให้สอดคล้องเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการทางสังคม ของเด็กปฐมวัย

ด้วยเหตุผล แนวคิด และหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการตามแนวการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อศึกษาว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉันจะมีผลต่อพฤติกรรมด้านสังคม และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยอย่างไร

คำถามการวิจัย

เมื่อนำวิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่องกล้วยบ้านฉันมาใช้กับนักเรียนปฐมวัยปีที่ 1 แล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคม อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนขามป้อม ประชานุกูล ตำบลหนองแขง อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ หมายถึง รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ในสิ่งที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยกระบวนการเรียนการสอนนั้น เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ครู เพื่อน บุคคลอื่น วัตถุ สิ่งของ และสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจ เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ร่วมกัน โดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดประสบการณ์จะเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่เด็กสนใจศึกษา เด็กหรือครูเป็นผู้ริเริ่มเนื้อหาและต้องเป็นเรื่องที่เด็กมีความสนใจจริง ซึ่งทำให้การเรียนรู้ต่อเนื่องและลุ่มลึก ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วย 3 ระยะ คือ

- 1) ระยะสร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ
 - ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำนวน 5 แผน แผนละ 60 นาที ใช้สอนสัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ
 - กิจกรรมที่ดำเนินการคือ สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ค้นหาประสบการณ์เดิม กระตุ้นความสนใจ

(เรื่องผลไม้) สร้างข้อตกลงร่วมกัน วางแผนในการสำรวจและเรียนรู้ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ (สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นสวนกล้วย)

- บทบาทครู คือ วางแผนร่วมกับเด็ก ในการกำหนดและดำเนินการเรียนรู้ในโครงการ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการทำโครงการ กล้วยบ้านฉัน ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง บุคคล หรือหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมกิจกรรมของโครงการอำนวยความสะดวกในการจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งจัดหาวิทยากร ฯลฯ

- บทบาทเด็ก คือ ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมตลอดระยะที่ดำเนินโครงการ

- บทบาทผู้ปกครอง คือ ช่วยเหลือดูแล สนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้ วิทยากร

2) ระยะพัฒนาโครงการ

- ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำนวน 8 แผน (หน่วยบูรณาการ ผลไม้ พืช กล้วย)

- กิจกรรมที่ดำเนินการคือ การปฏิบัติภาคสนาม การค้นคว้า การอภิปราย การนำเสนอ เช่น นำกล้วยมาทำขนมชนิดต่างๆ ขนมกล้วยตาก กล้วยเชื่อม ขนมกล้วย กล้วยบวดชี กล้วยฉาบ ข้าวต้มมัดคลูกมะพร้าว เป็นต้น

- บทบาทครู คือ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและการกระทำ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเด็ก อำนวยความสะดวก สังเกต บันทึกการเรียนรู้และพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการ ให้แรงเสริมและเรียนรู้ร่วมกันกับเด็ก

- บทบาทเด็ก คือ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่กลุ่มได้ร่วมกันวางแผนเอาไว้ สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในโครงการ โดยร่วมกันสรุป ทั้งในรูปแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ อภิปราย นำเสนอ จัดทำผลงาน

- บทบาทผู้ปกครอง คือ ช่วยเหลือดูแล สนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ในการทำโครงการ วิทยากร

3) ระบุสรุปและประเมินโครงการ

- ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการ จำนวน 5 แผน

- กิจกรรมที่ดำเนินการคือ การ
อภิปราย การนำเสนอ การจัดทำผลงานกลุ่ม การสร้าง
ข้อตกลงร่วมกัน การจัดแสดงนิทรรศการกล้วยบ้านฉัน

- บทบาทครู คือ แนะนำดูแล
(บางกิจกรรม) อย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดง
ความคิดเห็นและการกระทำ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็น
ของเด็ก อำนวยความสะดวก สังเกต บันทึกการเรียนรู้
และพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน ให้คำแนะนำและให้
ความช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง
ดำเนินโครงการ ให้แรงเสริมและเรียนรู้ร่วมกันกับเด็ก

- บทบาทเด็ก คือ ลงมือปฏิบัติ
กิจกรรมเป็นกลุ่มด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่กลุ่มได้ตกลง
ร่วมกัน อภิปรายสรุปขั้นตอนการทำงานด้วยการวาดภาพ
สร้างภาพตัดปะ ปั้นดินน้ำมัน ถ่ายภาพกิจกรรม และ
นำมาจัดนิทรรศการผลงานเรื่องกล้วยบ้านฉัน นำเสนอ
ผลงานร่วมกัน

- บทบาทผู้ปกครอง คือ เข้าร่วมชม
นิทรรศการ ผลงานเด็ก ชมเชยให้กำลังใจ

พฤติกรรมด้านสังคม หมายถึง ลักษณะของ
การปฏิบัติตนของเด็กปฐมวัยที่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่
วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การรู้จัก
แบ่งปัน ซึ่งวัดจากแบบบันทึกพฤติกรรม ตามมาตรฐาน
การศึกษาด้านผู้เรียนของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะ
ตามวัย (วุฒิภาวะ) ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เก็บสิ่งของ
เข้าที่ไว้ เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แบ่งสิ่งของให้ผู้อื่น ซึ่งวัดจาก
แบบประเมินพัฒนาการระดับปฐมวัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(Action Research) มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน
(Planing) 2) ขั้นปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นสังเกต
(Observation) 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection)

5.1 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา
ในครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้น

ปฐมวัยปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน
15 คน ของโรงเรียนขามป้อมประชานุกูล ตำบลหนองแขง
อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้
ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกทำการศึกษาการจัดประสบการณ์
แบบโครงการ

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมด้านสังคม
และพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่
แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน
จำนวน 18 แผน ใช้เวลา 18 ชั่วโมง แบ่งเป็น 3 วงจร วงจร
ปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ที่ 1 -5 (ระยะที่ 1 สร้างความสนใจและเริ่มต้นโครงการ)
วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการที่ 6 -13 (ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ) วงจร
ปฏิบัติการที่ 3 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ที่ 14 -18 (ระยะที่ 3 สรุปและประเมินโครงการ)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการ
ปฏิบัติ ได้แก่ แบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมด้าน
สังคม แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย
แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู บันทึกหลังการสอน
ของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง
กับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 จำนวน 15 คน ภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2551 โรงเรียนขามป้อมประชานุกูล อำเภอบ้านแฮด
จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต บันทึกพฤติกรรมด้านสังคม
และการประเมินพฤติกรรมด้านสังคมด้วย จึงมีหลักการ
ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้นได้
สังเกตกลุ่มเป้าหมายนักเรียนปฐมวัยปีที่ 1 จำนวน
15 คน ก่อนการทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกต
พฤติกรรมด้านสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผู้สังเกตร่วมอีก

1 คน โดยมีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัย คือต้องเป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรีสาขา ครุศาสตร์บัณฑิตวิชาเอกปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. ขณะเริ่มปฏิบัติการวางจรวดปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 1-5 ระยะเริ่มต้นโครงการ จำนวน 5 แผน สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที แล้วสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม หลังจากจบการสอนระยะที่ 1

3. วางจรวดปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 6-13 ระยะพัฒนาโครงการ จำนวน 8 แผน เมื่อสอนจบระยะที่ 2 แล้วสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมอีกครั้ง

4. วางจรวดปฏิบัติการที่ 3 ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ 14-18 ระยะสรุปโครงการ จำนวน 5 แผน เมื่อจบระยะที่ 3 แล้วสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมอีกครั้ง

5. เวลาที่ใช้ในการสังเกต

เวลาที่ใช้ในการสังเกตทั้งหมด 30 นาที โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล แบ่งการสังเกตเด็กออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่ 1 สังเกตคนละ 1 นาที เมื่อสังเกตครบ 15 คนแล้วเริ่มต้นสังเกตช่วงที่ 2 อีกคนละ 1 นาที

6. การสังเกตพฤติกรรม

ผู้สังเกตทั้งสองคนจะสังเกตพฤติกรรมเด็กคนเดียวกัน พร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน และหมุนลำดับการสังเกตกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนจนสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรม สังเกตหลังจากการสอน

7. การประเมินพัฒนาการด้านสังคม

กระทำดังเช่นข้อ 6 แต่ใช้แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคม แทน

8. ใช้การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินพฤติกรรม ก่อนการทดลองในวงจรที่ 1 และหลังการทดลองในวงจรที่ 1, 2 และ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของคะแนนที่ได้จากการสังเกต

พฤติกรรมด้านสังคม และพัฒนาการด้านสังคม ท้ายวงจรทั้ง 3 วงจร

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมด้านสังคมและประเมินพัฒนาการด้านสังคม แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู บันทึกหลังการสอนของครู โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้มาปรึกษาหารือ และวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาหาทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผลจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่องกล้วยบ้านฉันจากการสังเกตท้ายวงจรที่ 1-3 พบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมด้านสังคม (วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การแบ่งปันสิ่งของ) คะแนนเฉลี่ยโดยรวม คือ 11.50 15.46 17.62 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 63.92 85.88 97.92 2) พัฒนาการด้านสังคมของนักเรียน (เก็บสิ่งของเข้าที่ได้ เล่นร่วมกันกับผู้อื่นได้ แบ่งสิ่งของให้ผู้อื่นได้) โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม คือ 7.17 7.86 8.60 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 79.75 87.33 95.55 ซึ่งกล่าวโดยสรุปพฤติกรรมด้านสังคมและพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

อภิปรายผล

1) จากการสะท้อนผลการปฏิบัติพบว่า นักเรียนปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เรื่องกล้วยบ้านฉัน แสดงพฤติกรรมด้านสังคม (วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การแบ่งปันสิ่งของ) ในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักวิชาการ ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project approach) เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เด็กเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจของเด็กอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่อง

นั้นด้วยกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่นใดด้วยตัวเอง จนพบคำตอบที่ต้องการ (วัฒนา มัคคสมัน. 2550 : 25) จึงส่งผลให้พฤติกรรมด้านสังคมของผู้เรียนพัฒนาขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ศุภกานีนิ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดประสบการณ์และระหว่างจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์มีพฤติกรรมด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านสังคมโดยเฉลี่ยรวมและแยกรายด้านระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ ดังนั้นจากการสะท้อนผลพบว่า พฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การแบ่งปันสิ่งของ ก่อนการทดลองพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนมีปัญหาในการเรียนร่วมกัน เมื่อนำวิธีการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉันมาใช้กับนักเรียนผลที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนมีพฤติกรรมด้านสังคมดีขึ้นเมื่อครบ 3 วงจร พฤติกรรมทั้ง 3 ด้านคือ วินัยในตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม และการแบ่งปันนั้นนักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมด้านสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนจัดประสบการณ์

2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน มีพัฒนาการด้านสังคม (เก็บสิ่งของเข้าที่ได้อื่นได้ เล่นร่วมกันกับผู้อื่นได้ แบ่งสิ่งของให้ผู้อื่นได้) ในทางที่ดีขึ้น และนักเรียนทุกคนมีพัฒนาการด้านสังคมร้อยละ 80 ขึ้นไป แสดงว่านักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการนำการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน มาใช้กับนักเรียนปฐมวัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะทางสังคมเริ่มแรก มีการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 ข : 21) ที่ว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กในวัยนี้จะยึดตนเป็นศูนย์กลาง ยัง

ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน หรือกับผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาทของตัวเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น แสดงถึงการรู้จักปรับตัวตนเองให้เข้ากับผู้อื่นเมื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ระยะเริ่มแรกเด็กปฐมวัยยังเกิดปัญหาในเรื่องการปรับตัวเข้ากับเพื่อน พอผ่านเข้า การปฏิบัติกิจกรรมมีมากขึ้นนักเรียนจึงเริ่มรู้จักปรับตัว มีวินัยในตนเองมากขึ้น ยอมรับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น และสุดท้ายก็เริ่มรู้จักการแบ่งปันสิ่งของของตนเองที่มีอยู่ให้กับเพื่อน เมื่อมีความไว้วางใจในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ก็รู้จักแบ่งปันในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี อุเชน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ พบว่า ผลการพัฒนาการทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ดังนั้นเมื่อนำการจัดประสบการณ์แบบโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉันมาใช้กับนักเรียนชั้นปฐมวัยปีที่ 1 ทั้ง 3 วงจรผลที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการด้านสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนจัดประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1) ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรม องค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิบัติโครงการ การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติโครงการ การศึกษานอกสถานที่ ควรให้เหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของผู้เรียน จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เนื่องจากในการปฏิบัติโครงการเรื่องกล้วยบ้านฉัน ซึ่งเน้นการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้านสังคม และพัฒนาการด้านสังคม การปรับเวลาในการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้เหมาะสมกับเนื้อหา จะช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน

3) ในการเตรียมอุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ในแต่ละแผนให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีการจัดสื่อ อุปกรณ์ ให้สะดวกต่อการนำไปใช้และคำนึงถึงความปลอดภัย

4) ในการจัดประสบการณ์โดยการใช้การสอนแบบโครงการ การให้ความสนใจ และเอาใจใส่ให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติกิจกรรมและการช่วยเหลือในบางโอกาส ในกิจกรรมที่ยาก หรืออาจเกิดอันตรายกับเด็ก ครูต้องช่วยเหลือ เช่น ขั้นตอนการทำงานที่ต้องใช้ไฟในการนั่ง หรือต้ม

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ วสุวัต. (2540). **การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิส โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2550). **แนวทางการพัฒนางานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- ปัทมา ศุภกานี. (2545). **การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาษิณี อุเซ็น. (2547). **การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และการจงใจแฝงฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กนักเรียนในโรงเรียนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาไร เพ็งสวัสดิ์. (2544). **การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์สุวิริยาสาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539ข). **คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: มปท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พรึกหวาน กราฟฟิค.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). **ปฐมวัยศึกษาและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Katz, L.G. and Chard, S.C. (1944). **Engaging Children's Minds : The Project Approach**. Norwood : N.J. Ablex.